

- Uvod • Hepatocelularni adenom • Hemangiom • Hepatom • Drugi primarni karcinomi jetre

- Metastatski rak jetre

Uvod

Tumori jetre mogu biti nekancerogeni (benigni) ili kancerogeni (maligni). Kancerogeni tumori mogu nastati u jetri ili se mogu širiti u jetru (metastazirati) iz drugih dijelova tijela. Rak koji nastaje u jetri zove se primarni rak jetre; rak koji proizlazi negdje drugdje u tijelu zove se metastatski rak. Velika većina raka jetre su metastatski tumori.

Nekancerogeni tumori jetre su relativno česti, ali obično ne uzrokuju simptome. Većina ih se otkrije kada ljudi naprave iz nekog drugog razloga neku slikovnu pretragu-kao što je ultrazvuk, kompjutorizirana tomografija (CT) ili magnetska rezonancija (MR). Međutim, neki od tih tumora dovode do povećanja jetre ili krvarenja u trbušnu šupljinu. Jetra obično normalno funkcionira pa pretrage krvi pokazuju normalne ili tek blago povišene razine jetrenih enzima.

HEPATOCELULARNI ADENOM

Hepatocelularni adenom je česti nekancerogeni tumor jetre.

Hepatocelularni adenomi se uglavnom pojavljuju u žena fertilne dobi, vjerojatno zbog toga što oralni kontraceptivi povećavaju rizik od takvog tipa novotvorina. Ti tumori obično ne uzrokuju simptome pa ih većina ostaje neotkrivena.

Rijetko neki adenom naglo pukne i krvari u trbušnu šupljinu što zahtijeva hitan hirurški postupak. Adenomi koje uzrokuju oralni kontraceptivi često nestaju kada žena prestane uzimati lijek. U iznimno rijetkim slučajevima adenom može postati kancerogeni tumor.

HEMANGIOM

Hemangion je nekancerogeni tumor jetre sastavljen od nakupine nenormalnih krvnih žila.

Procjenjuje se da 1% - 5% odraslih ima male hemangiome jetre koji ne uzrokuju simptome. Ti se tumori obično otkrivaju samo ako se dogodi da osoba bude podvrgnuta pretrazi UZ-om ili CT-om. Ne zahtijevaju liječenje. U male djece veliki hemangioma ponekad uzrokuju simptome kojima ih se otkrije, kao što je rasprostranjeno (difuzno) zgrušavanje i zatajenje srca. Može biti potreban hirurški zahvat.

HEPATOM

Hepatom (hepatocelularni karcinom) je rak koji započinje u stanicama jetre.

Hepatomi su najčešći tip raka koji nastaje u jetri (primarni rak jetre). U nekim područjima Afrike i jugoistočne Azije hepatomi su čak češći nego metastatski rak jetre i istaknuti su uzrok smrti. U tim područjima postoji visoka prevalencija hronične infekcije virusom hepatitisa B, što povećava rizik od hepatoma za više od 100 puta.

Hronična infekcija hepatitisom C povećava također rizik od hepatoma. Konačno neke tvari koje uzrokuju rak (kancerogeni) stvaraju hepatome. U subtropskim područjima u kojima su hepatomi česti, hrana je često zagađena kancerogenima zvanima aflatoksini, tvarima koje proizvode neke vrste gljivica.

U Sjevernoj Americi, Europi i drugim područjima svijeta, u kojima su hepatomi rjeđi, većina ljudi sa hepatomima su alkoholičari sa dugotrajnom cirozom jetre. Dodatne vrste ciroze su također povezane sa hepatomima, premda je u vezi sa primarnom bilijarnom cirozom rizik manji nego sa drugim vrstama ciroze.

Fibrolamelarni karcinom je rijetka vrsta hepatoma koji obično zahvaća mlade odrasle osobe. Nije uzrokovan prethodnom cirozom, infekcijom hepatitisom B ili C ili drugim poznatim činiocima rizika.

Simptomi

Obično su prvi simptomi hepatoma bol u trbuhu, gubitak težine i velika nakupina koja se može napipati u gornjem dijelu trbuha. Druga je mogućnost da osoba koja je dugo vremena imala cirozu može neočekivano postati bolesnijom. Česta je povišena temperatura. Katkada su prvi simptomi akutna bol u trbuhu i šok uzrokovan puknućem ili krvarenjem tumora.

Dijagnoza

Kod ljudi sa hepatomom tipično su povišeni nivoi alfa-fetoproteina u krvi. Katkada pretrage krvi ukazuju na nizak nivo glukoze ili visok nivo kalcija, lipida ili povećan broj crvenih krvnih stanica.

U početku simptomi ne daju ključ za postavljanje dijagnoze. Međutim, kada se jednom jetra dovoljno poveća da se može napipati, doktor može posumnjati na dijagnozu, naročito ako osoba ima dugotrajnu cirozu. Ponekad doktor može čuti glasne zvukove (hepatični šumovi) i zvukove grebenja (trenje zbog trljanja ili krepitacije) stetoskopom postavljenim iznad jetre.

UZ i CT iznad trbuha ponekad mogu otkriti rak koji još nije uzrokovao simptome. U nekim zemljama u kojima je čest virus hepatitisa B, kao što je Japan, UZ se koristi za preglede u svrhu rešetanja (skrininga, probira) ljudi sa infekcijom na rak jetre. Arteriografija jetre (Rtg napravljeni nakon što se u hepatičnu arteriju injiciraju radiokonstrastne tvari) može ukazati na hepatome. Arteriografija jetre je posebno korisna prije hirurškog uklanjanja hepatoma, jer pokazuje hirurgu tačan smještaj krvnih žila jetre.

Biopsija jetre može potvrditi dijagnozu. Opasnost od krvarenja ili druge ozljede prilikom biopsije jetre općenito su niske.

Prognoza i liječenje

Obično je prognoza za ljude sa hepatomom slaba, jer se tumor prekasno otkrije. Ponekad se osoba sa malim tumorom oporavi nakon što je tumor hirurški uklonjen.

DRUGI PRIMARNI KARCINOMI JETRE

- Holangiokarcinom je rak koji proistječe iz sluznice žučnih kanala u jetri ili žučnih vodova. Na Orijentu, infestacija parazitima zvanima jetreni crvi, može biti djelomično odgovorna za taj rak. Ljudi sa dugotrajnim ulceroznim kolitisom i sklerozirajućim holangitisom katkada razviju holangiokarcinom.
- Hepatoblastom je jedna od češćih vrsta raka u male djece. Ponekad se pojavljuje u starije djece i može proizvoditi hormone zvane gonadotropini, što ima za posljedicu rani (prerani) pubertet. Hepatoblastom se obično otkrije zbog općenitog pogoršanja zdravlja i velike nakupine (tvorbe) u gornjem desnom dijelu trbuha.

- Angiosarkom je rijetki rak koji nastaje u krvnim žilama jetre. Angiosarkom može nastati zbog izloženosti vinilhloridu na radnom mjestu.

Dijagnoza i liječenje

Holangiokarcinomi, hepatoblastomi i angiosarkomi se mogu dijagnosticirati samo biopsijom jetre pri čemu se uglavnom uzima uzorak jetrenog tkiva za ispitivanje pod mikroskopom.

Obično je liječenje od male vrijednosti i većina ljudi umire unutar nekoliko mjeseci od otkrića tumora. Međutim, ako je rak otkriven relativno rano, tumor se može hirurški odstraniti uz nadu dugotrajnog preživljavanja.

METASTATSKI RAK JETRE

Metastatski rak jetre je tumor koji se proširio u jetru iz drugih mjesta u tijelu.

Metastatski rak jetre najčešće dolazi iz pluća, dojke, debelog crijeva, gušterače i želuca. Jetru mogu zahvatiti i leukemija i drugi oblici raka krvnih stanica, kao što su limfomi. Katkada je otkriće metastatskog tumora jetre prvi pokazatelj da osoba ima rak.

Simptomi

Često prvi simptomi uključuju gubitak tjelesne težine i slab apetit. Tipično je da je jetra povećana i tvrda, a može biti osjetljiva na dodir. Može postojati povišena tjelesna temperatura. Ponekad je povećana slezena, naročito ako rak potječe iz gušterače. Trbušna šupljina se može proširiti zbog prisustva slobodne tekućine, stanje koje se zove ascites.

U početku nema žutice ili je blaga sve dok rak ne začepi žučne vodove. Sedmicama prije smrti, žutica postaje sve jača. Osoba može također postati zbunjena i pospana sa nakupljanjem otrova u mozgu, stanje koje se zove jetrena encefalopatija. ®

Dijagnoza

U kasnijim stadijima bolesti, doktor obično može dijagnosticirati metastatski rak jetre prilično

lako, ali je dijagnoza teža u ranim stadijima. Na rak mogu ukazati UZ, CT i MRI, ali te slikovne pretrage ne mogu uvijek otkriti male tumore ili razlikovati tumor od ciroze i drugih nenormalnosti.

Tumori često uzrokuju lošu funkciju jetre što se može otkriti pretragama krvi.

Biopsija jetre potvrđuje dijagnozu u oko 75% slučajeva. Biopsija se može izvesti pod kontrolom UZ-a kako bi šansa za dobivanje kancerogenog tkiva bila veća. Drugi način za uzimanje biopsijskog uzorka je laparoskopija (fiberoptička cijev za promatranje koja se uvodi kroz trbušni zid).

Leukemija se obično dijagnosticira na temelju rezultata pretraga krvi i koštane srži. Tipično je da biopsija jetre nije potrebna.

Liječenje

Ovisno o vrsti (tipu) raka, lijekovi protiv raka mogu privremeno smanjiti tumor i produžiti život, ali oni rak ne liječe. Lijekovi protiv raka se mogu injicirati u hepatičnu arteriju koja onda otpremi visoku koncentraciju lijekova neposredno u stanice raka u jetri. Ta će tehnika vjerojatnije smanjiti tumor i proizvesti manje nuspojave, ali nije dokazano da produžuje život. Terapija zračenjem jetre može ponekad smanjiti jaku bol, ali donosi malo poboljšanje.

Ako se u jetri nađe samo jedan tumor, hirurg ga može ukloniti, naročito ako proistječe od raka crijeva. Međutim, svi stručnjaci ne smatraju takvu operaciju vrijednom poduzimanja.

Kod većine ljudi sa proširenim rakom, sve što doktor može učiniti je olakšati simptome,